

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Nordisk Tilsynskonferanse 25 -27 Maj 2011

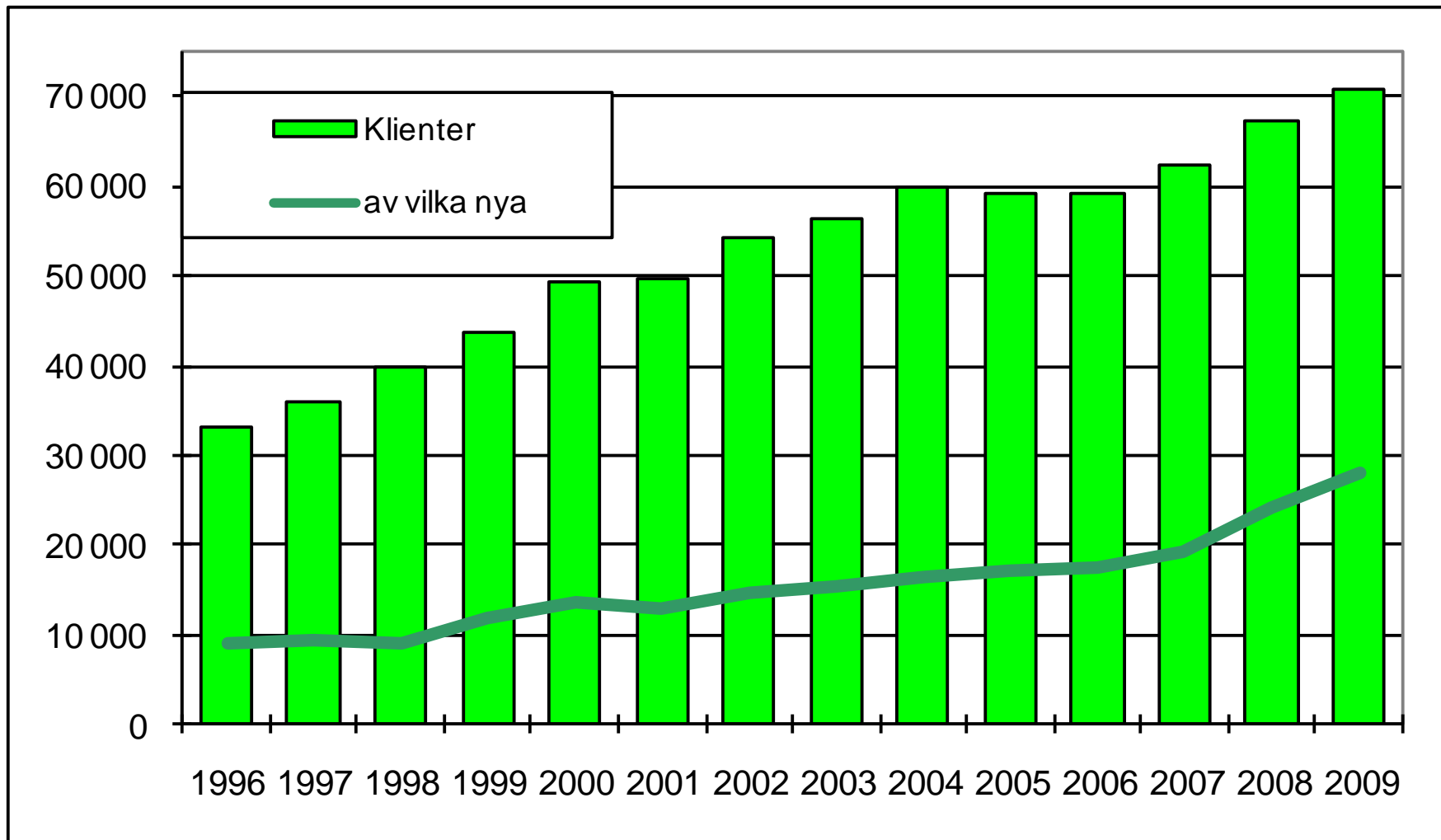
Sesjon A 4 og C 4

Att förstärka barnets position

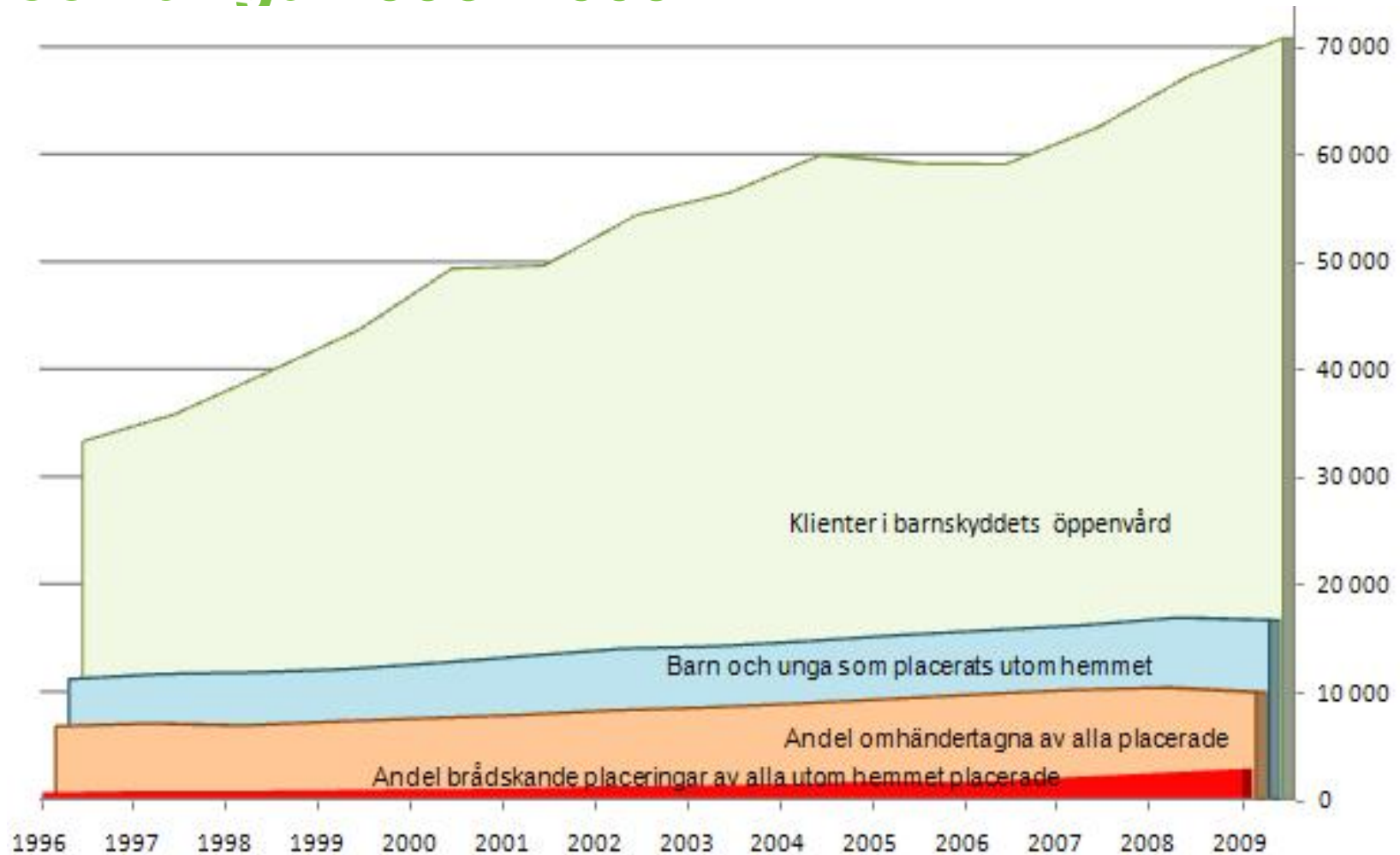
Tarja Heino

National Institute for Health and Welfare, Finland

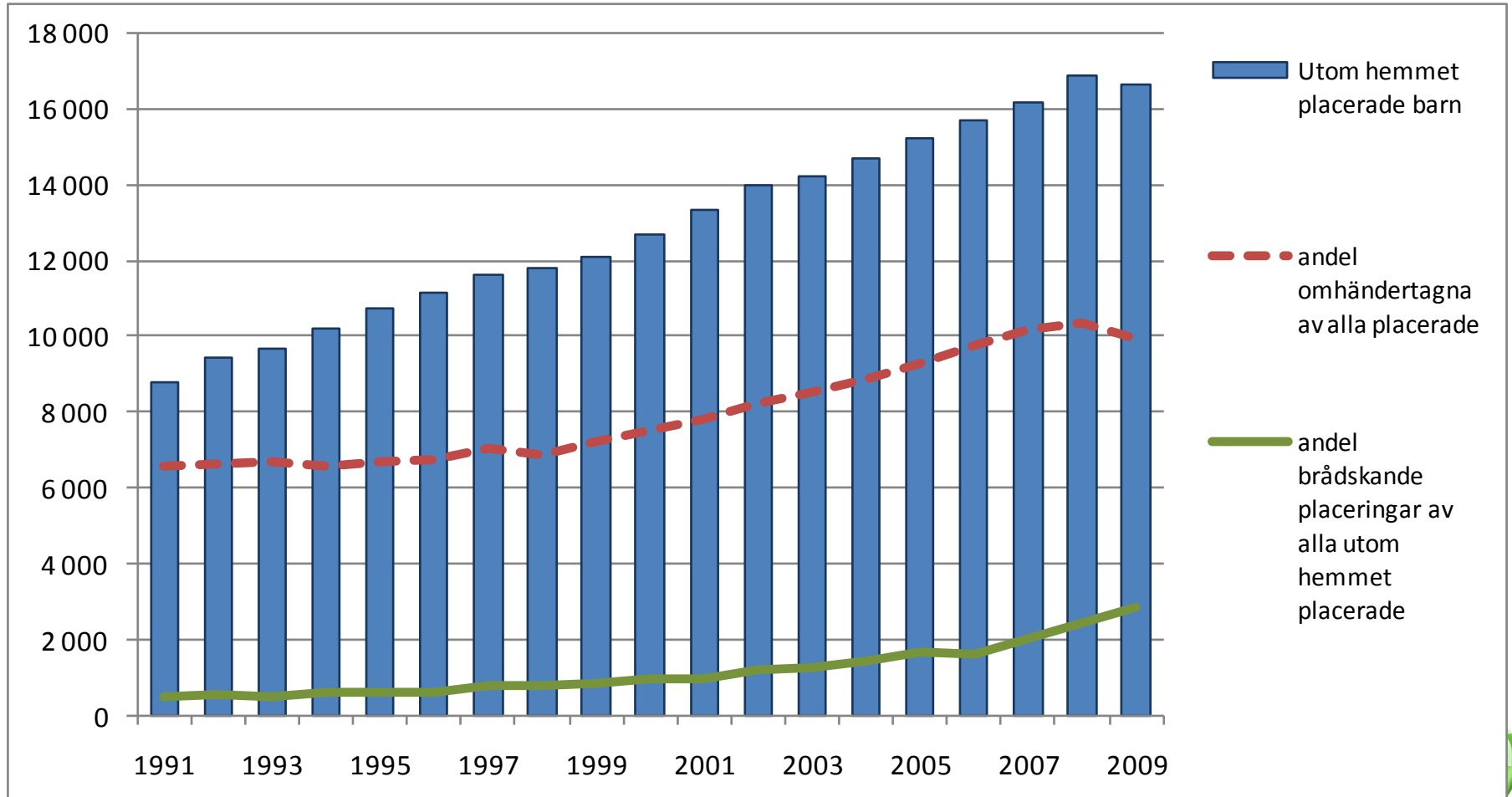
Barn och unga som varit klienter i barnskyddets öppenvård 1996–2009

Antalet klienter i barnskyddets öppenvård samt antalet utom hemmet placerade barn och unga 1996–2009

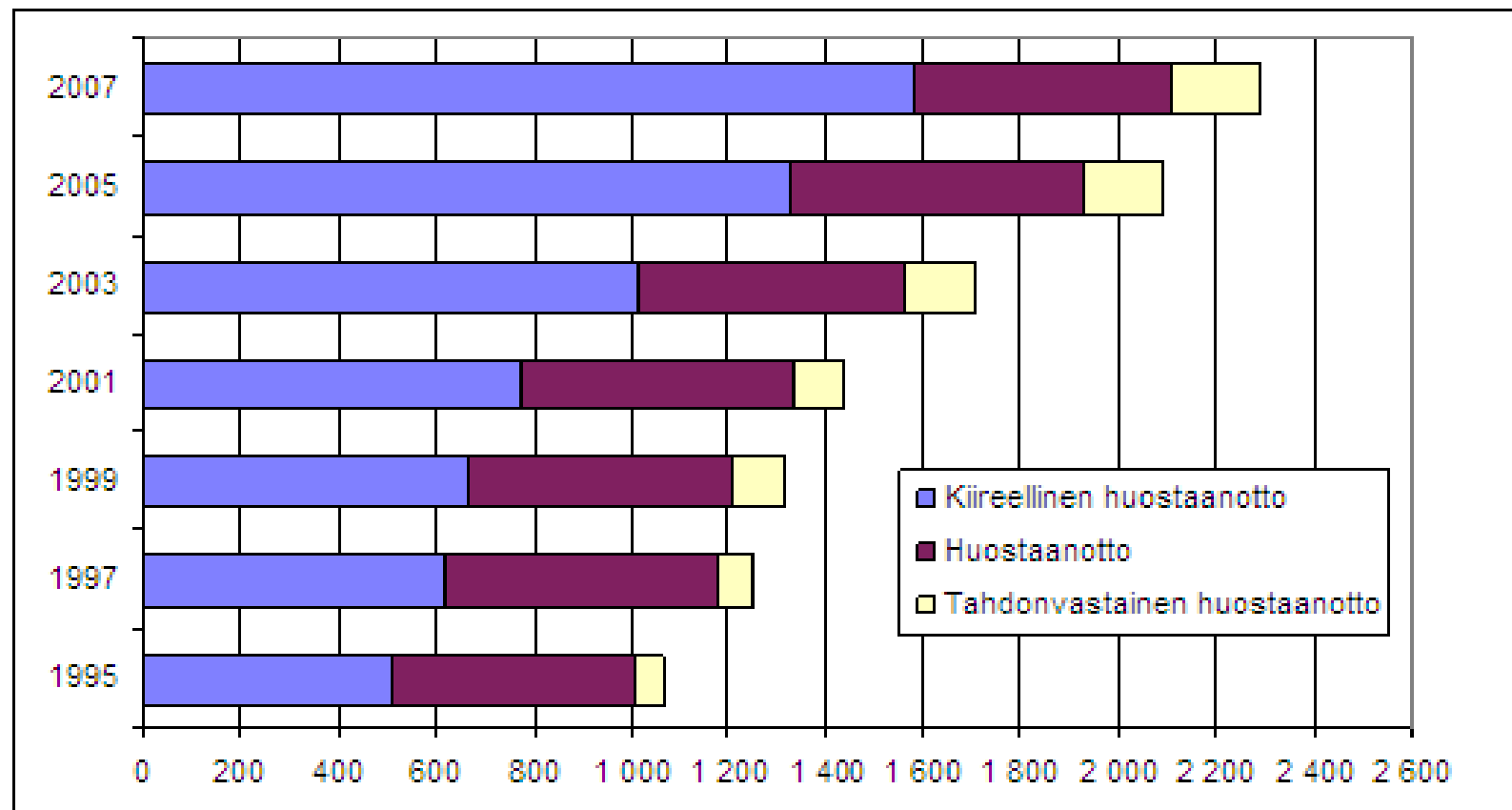

Antal barn och unga som placerats utom hemmet 1991–2009, varav omhändertagna barn

Nya omhändertagna barn enligt typ av beslut (brådskande-blå; samtycke-violet; tvång-light)

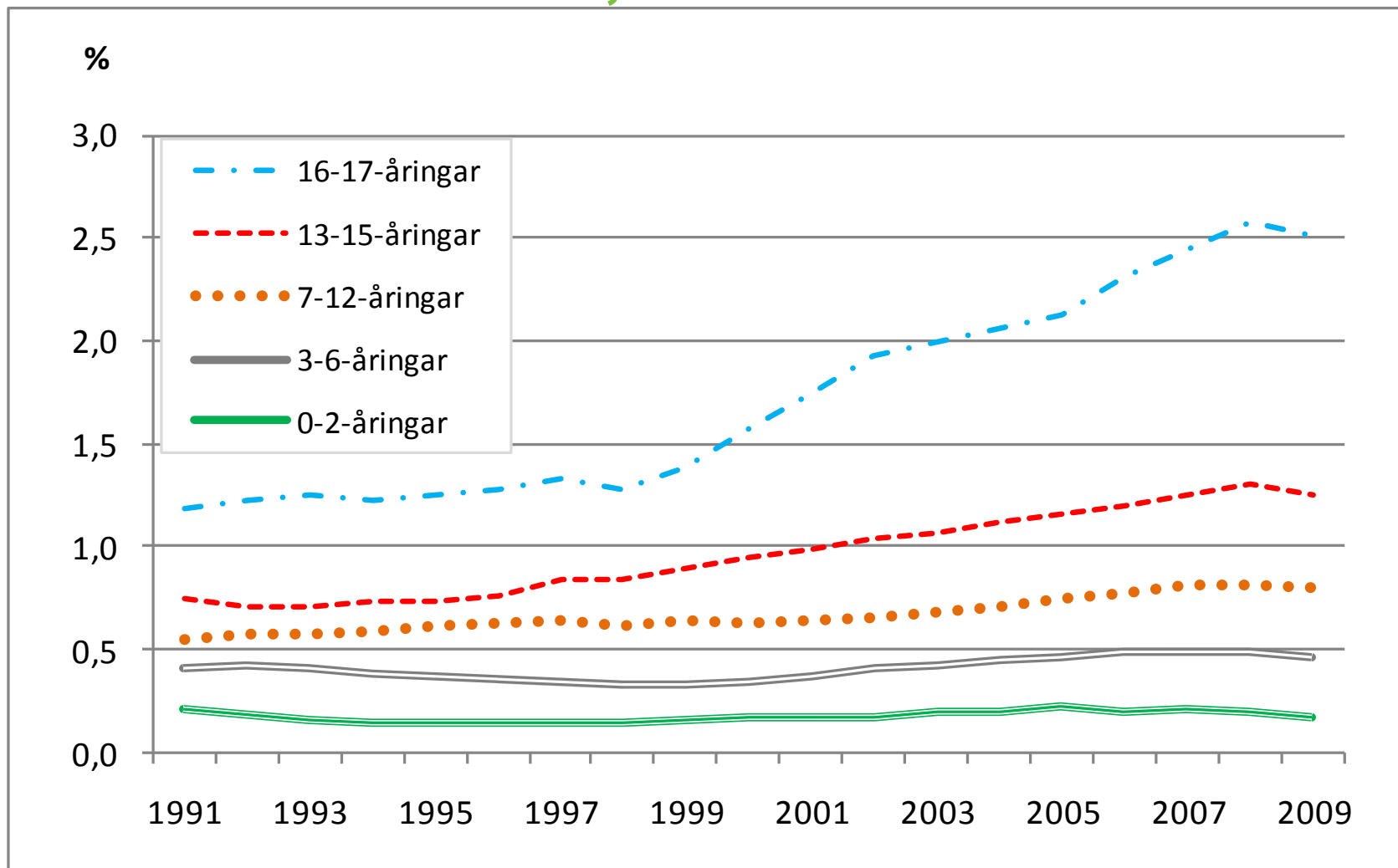
1995 - 2007

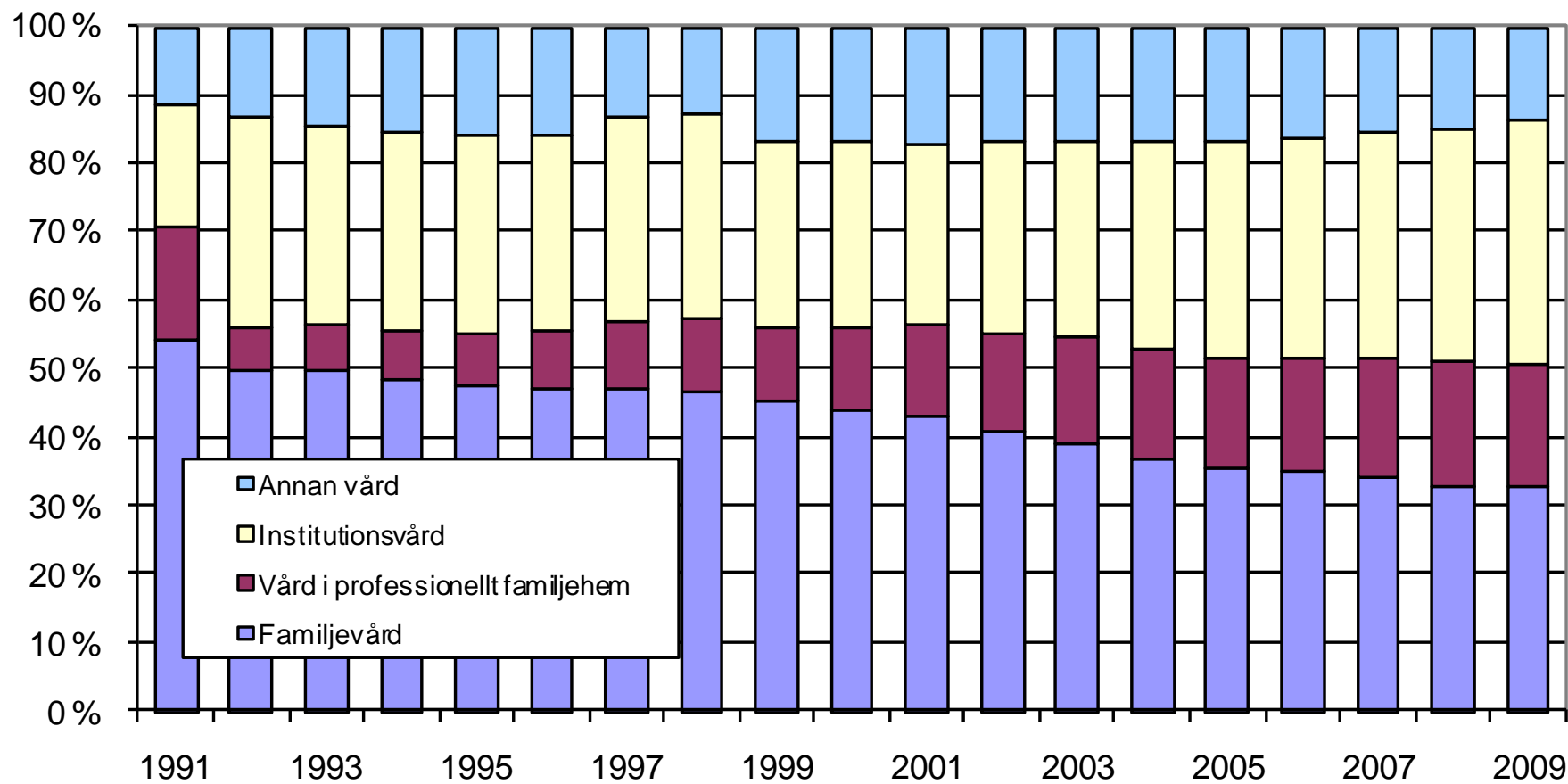
- Efter en långvarig ökning vände antalet placerade och omhändertagna barn en aning nedåt under året. Antalet brådskande placeringar fortsatte dock att öka.
- 16 643 barn och unga var placerade under året 2009 (1,3 % av barn under 18 år). År 2009 minskade antalet omhändertagna barn med 4 procent. Antalet brådskande placeringar ökade med 17 procent
- 12 055 barn var omhändertagna (inkl brådskande omh) under året 2009. Totalt litet mera än 2008.
- Antalet nya, för första gången omhändertagna barn var totalt 2 668 år 2009. Andelen brådskande placeringar var 80 procent (2 146) av samtliga nya omhändertaganden.
> Omhändertagandet har ofta börjat som en brådskande placering.
- Mestadels unga (16 -17 år), som placerats (2,5 % av barn i dessa ålder i befolkningen)

Årligt antal omhändertagna barn i förhållande till befolkningen i samma ålder 1991–2009, %

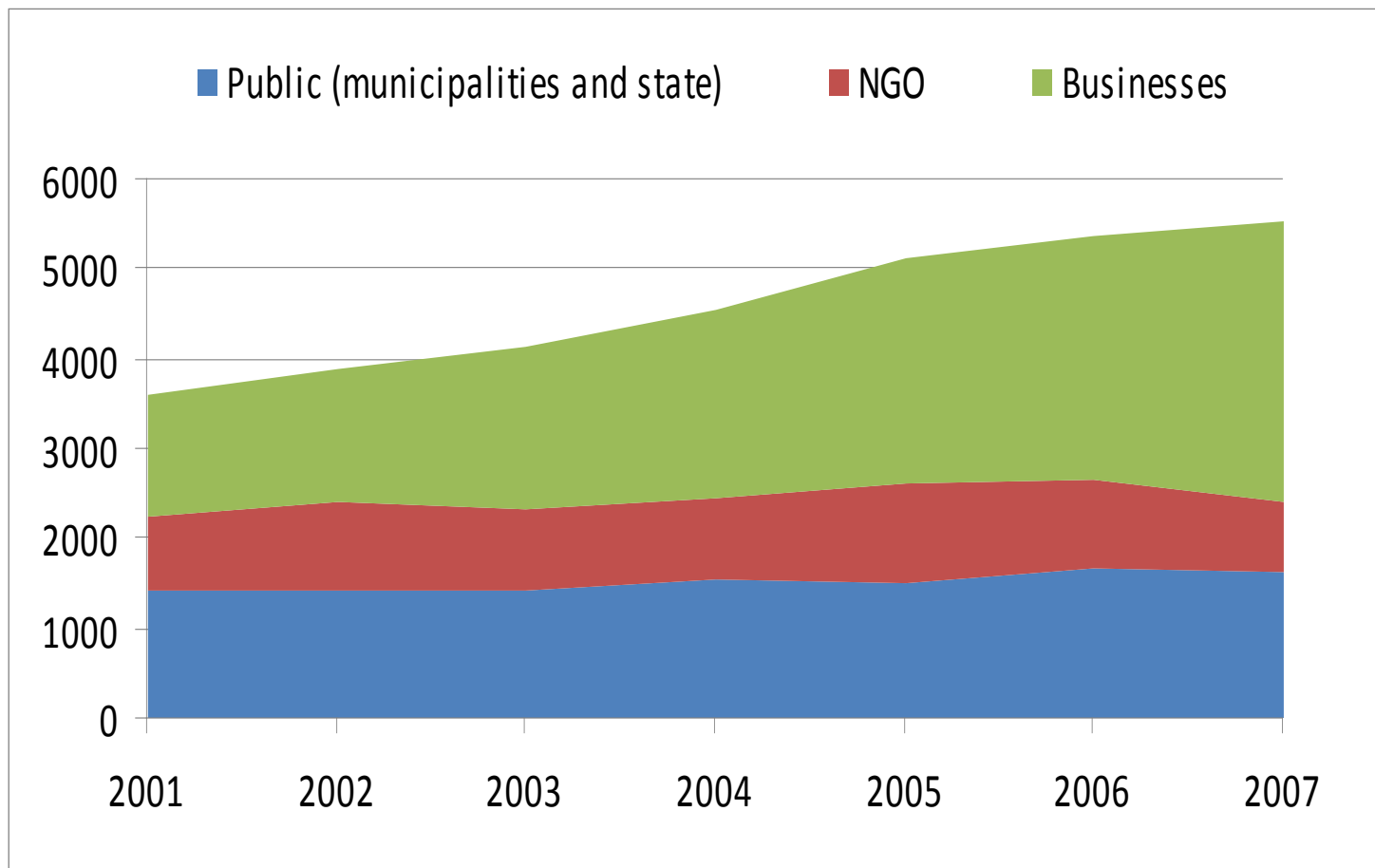

Barn och unga som placerats utom hemmet per placeringsform 1991–2009, %

The number of children in institutional care and professional foster families by service provider in 2001 - 2007

Ett exempel av verksamhet med unga Survivors

- Expertgrupp av unga "Survivors; Överlevarna - gruppen" - barn som har varit placerade i fosterhem eller på institutioner (eller både och)
- Som bakgrund, se artikeln av Johanna Barkman <http://www.norden.org/no/publikasjoner/publikasjoner/2009-577>
- Aktivitet började 2008 med syfte att utforma gruppen för ungaplacerade > lyssna på dessa barns erfarenheter > samt att ta dom med att utveckla servicen och handlingar inom barnskyddet
- Från referensgrupp till expertgrupp, lång process som tog tid

Expertgruppens produkter:

Boken "På ytan" - historier angående överlevnaden från unga till unga

10 fakta - presentation från unga till unga (gratis på web)

- på engelska: <http://www.lapsiasia.fi/en/frontpage> och www.pesapuu.fi
- uppmuntrar (alla) barn och unga att försvara sig och söka efter hjälp samt bevaka sina rättigheter

Vi tror på dig, tro du också!

- Utkast till handbok från unga till unga (personligt coaching: hur överleva och delta inom barnskyddet)

Känna typer - korten, illustrerade känslor att få till tals

Kommande: Handbok från unga till vuxna och till socialt arbetare

Frågor

- Om barn inte vet om sina rättigheter, hur kan de påverka på sina egna sak överhuvudtaget?
  - Om fosterhemmet eller institutionen informerar barn om sina rättigheter, barn har möjligheter att delta samt barn kan känna samhörighet till dom vuxen som han/hon bor hemma
  - Om barn inte kan erkänna detta slags samhörighet, känner han/hon sig utomstående
- > lära konkret på att delta beslutsfattande angående eget liv
- > 10 tips om hur klara sig under mötet med socialen

Erfarenheter

- Vem är den vuxen som jag kan ta kontakt med, då mina rättigheter bryts? - barn undrar om
  - Kontakt med socialt arbetaren har varit tunnt eller dåligt - eller kontakt helt saknas - barn saknar en sådan vuxen som kan kontaktas
  - Tilsynsmyndigheter omorganiserades - barn vet inte hur man kallar eller hur man hittar dom vid behov.
- > något vertyg behövs nog att övergå klyftan
- > nytt kortpaket utvecklas på teman "rätt att delta" (Survivors -gruppen)

Några slutsatser

- Om barn får erfara att det faktiskt betyder att de deltar och att de verkligen kan bli hörda samt påverka inom institutioner/familjehem - blir det möjligt för dem att erfara tillhörighet, att höra tillsammans, till samhället
  - Om placerade barn engageras i vardagslivet - engageras de då också till samfundet och samhället
  - Om placerade barn inte engageras i vardagslivet - engageras de då inte till samfundet och samhället. Har vi råd på det?
- > Bevaka - fråga barn hur de deltar vardagliga aktiviteter (inte bara diskar utan också planeringen av vardag, fritid, möten och samtal)

Tro på dig! Lita på barn

Om ingen tror eller litar på
- låt gå bara

Trygghet

Otrygghet

Titt på framtiden

Titt på nutiden

Hopp

Hopplöshet

Ursinne

Stagnad

KLARA SIG

BRYTAS

ÖVERLEVA

**FRÅNTRÄDA,
GE UPP**

Modig - Behandlade saker

Rädd - Obehandlade saker

**Vad behövs - rum att anknyta sig
Finns sådan rum? - fråga var och en om detta**

Anknytning

att hitta sin plats inom
den sociala omgivningen

plats
tid
tillåtelse, lov

bestående
relationer

plats som skyddar -
säkerhetsnät

“signs for
surviving”

Deling (dela)

att prata, tala

att förstå

att godkänna, acceptera

Frigörelse

ny relation -
lojalitetsbrytande

ladda ur skammet

frigöra sig från skuld känslor

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Lähde: Selviytyjät –ryhmä ja Pinnalla –tarinoita selviytymiseen nuorilta nuorille. Pesäpuu ry 2009

Kriterier för överlevnaden, definierad av barn som har varit omhändertagna och placerade (Survivors -gruppen):

Den unge har överlevat om han/hon kan

- njuta av sitt liv
- vara stolt över sig och sitt liv oavsett det förgångda
- respektera sig
- sätta mål för sig samt nå dessa mål
- klara sin vardag
- älska
- bemöta saker från sin livshistoria
- våga lita på andra människor
- titta förtroendefullt på framtiden

Vad har detta att göra med tillsyn?

I stället för att fokusera på problem, risker och det som har hänt, fokusera på möjligheter, kapaciteter, resurser och framtiden - och det som kan hända - samt frågan om det finns något som hindrar saken att förbättras
> att utveckla servicen, praxis
(se Plenum 1. Richard H. Knoff)

Enkelt: fråga öppna frågor, led inte

Det är frågan om subjektiv oron, om subjektiva synvinklar och om att lyssna tillsammans dessa alla

Barn - bara fråga och lyssna på, på allvar, riktigt intresserad av hans/hennes synvinkel och erfarenheter, nyfiken att höra det

Ta tid, i lugn och ro, lyssna på flera gånger (ju mera problematisk eller komplicerad, ju mera aktörer och motstridigheter desto mera gånger runt alla anknytande aktörer/subjekter - som också hör på andras synvinklar, dialogiskt

Tänk på kontext, makt, miljö, säkerheten - barnvänliga sättet att agera.

Det finns inte en verklighet för alla eller ett väg ut "one size fit all" - det finns alltid många röster och individuellt skraddarsydd väg att hittas

Även konkurrens mellan metoder - vad är det viktigaste?

Struktur:

- säkerställer processen - likadan för alla

Innehåll:

- individuellt utredd och utbygd - enligt barns behov

Principer och värden:

- öppet med information och motivering,
- dialogisk samtal, hörande,
- empowering,
- ledar till att hitta lösningar samt göra planer tillsammans

T.ex. öppen och empowering rådslag eller möte (familjerådslag)

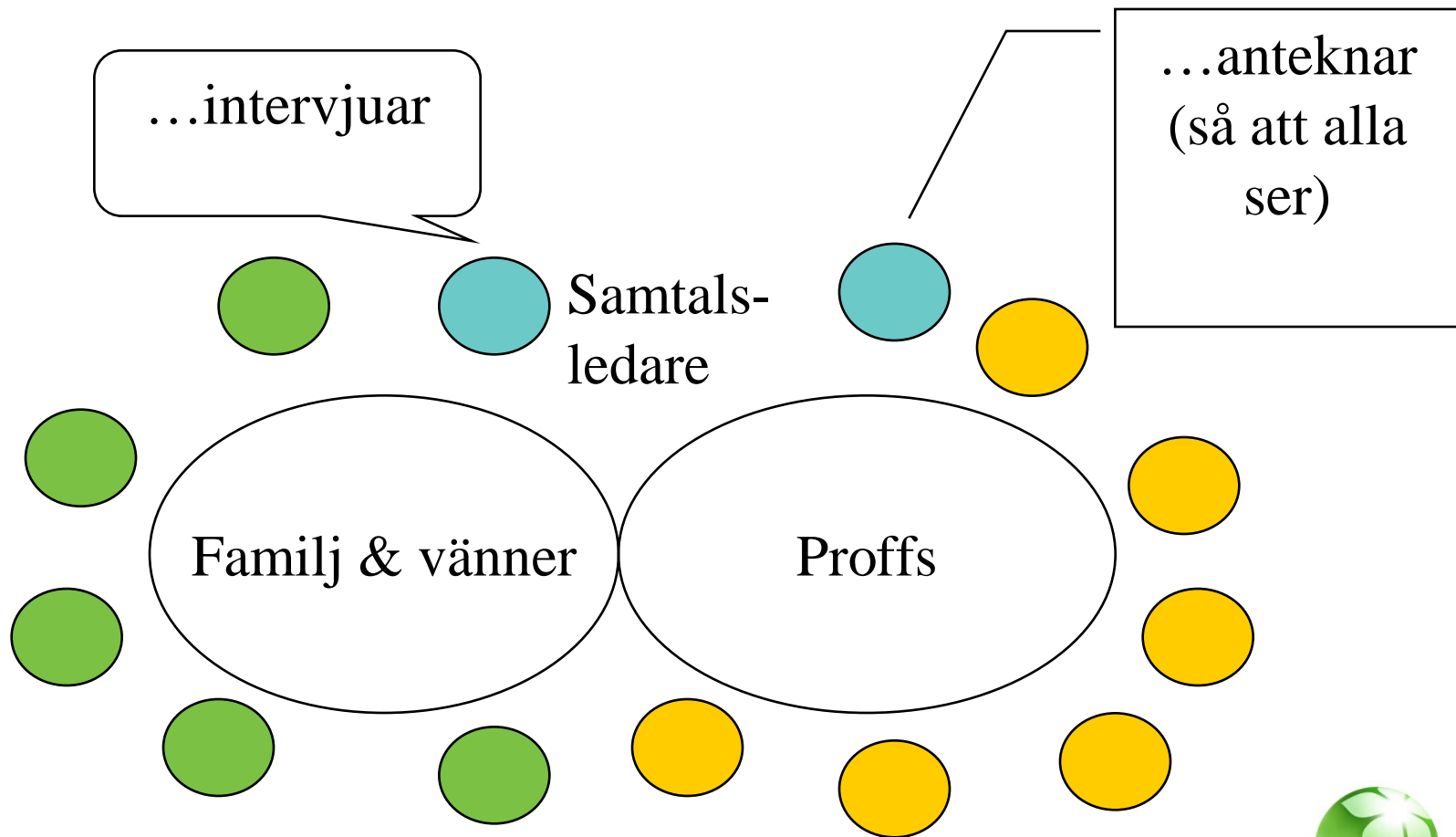
Problem som måste utredas. Skriva ut frågor som oroar dig och som måste öppnas och utredas > beställ FRS

Struktur:

1. Förberedande fas: kartläggning av vem som anknutits till saken > kallas in i mötet
2. Rådslagning
  1. informations delande: de inkallade berättar hur de är knytan till saken/barn och vad de vet ur sin position, vad oroar dem, vad har de redan försökt att hjälpa
  2. de anhörigas möte ("privat"): utarbeta planen
  3. beslutsfattande: makthavaren motiverar sitt beslut och synpunkt
3. Uppföljning, follow up: avtalas tillsammans

Framtidsdialoger: att erinra framtiden med familjer

Att antecipera en god nära framtid - tillämpad till tillsynskontekst

När tillsynsmyndighet vill minska sin oro, tar hon/han upp idén med partier

Tillsynsmyndigheten kallar familjemedlemmar samt de involverade arbetare som familjen vill ha i mötet

Familjemedlemmar kallar personer från det privata nätverket, sina anhöriga

Neutrala samtalsledare kallas in genom den lokala nätverkskoordinatör. (De har utbildats till att *endast ställa frågor och anteckna.*)

Samtalsledarnas frågor

Till familjegruppen:

1. *Det har gått ett år. Läget är ganska bra. Hur ser det ut för dig? Vad gläder dig i synnerhet.*
2. *Vad gjorde du för att främja denna goda utveckling och var fick du stöd?*
3. *Vad var du bekymrad för 'då för ett år sedan' och vad fick dina bekymmer att minska?*

Frågor till arbetarna:

1. *Det har gått ett år. Som du hörde mår familjen/barnet ganska bra.*

Vad gjorde du för att stödja denna goda utveckling och var fick du stöd?

2. *Vad var du bekymrad för 'då för ett år sedan' och vad fick dina bekymmer att minska*

Framtidsdialoger (inkl. böcker på svenska, norska, danska, tyska o engelska), metoder att ta upp oron

- Seikkula, Jaakko & Arnkil, Tom Erik: Dialogisk nätverksarbete
- Eriksson & Arnkil: Taking up one's worries
<http://www.kirjavalitys.fi/suoramyynti/servlets/SaleSiteServlet?action=select&siteId=THLeng&productID=11147609>

Vad behövs?

- lyssnanden och höranden
- dialog, deltagande
- foorums, rum, tid
- hjälp att verbalisera situationer, känslor
- stabilitet, kontinuitet, förtroende,
- närstående människor, privata nätverk, stödstrukturer till vardagen

